ಇಡೀ ರೈತ ಜನುಂಗಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಸಂಭವಿಸಿದೆ. ಇದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಹತ್ವದ ಜರೂರು ವಿಷಯವಾದ್ದರಿಂದ ಸದನದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಬಯಸುತ್ತೇನೆ

ಶ್ರೀ ಎ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಾಗರ್.—ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಕಳ್ಳವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಂದ ಮಾರಾಟ ತೆರಿಗೆ ಕದಿಯುವಿಕೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾರಾಟ ತೆರಿಗೆ ಅಧಿನಿಯಮವು ೧೯೫೭ರ ಉಪಬಂಧದ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯದ ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಧನಾ ಠಾಣೆಗಳನ್ನು (ಸೇಲ್ಸ್ ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ಚೆಕ್ ಪೋಸ್ಟ್) ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨. ಮಾರಾಟ ತೆರಿಗೆ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಸರಕು ಸಾರಿಗೆ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಒಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಸರಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಕ್ರಿ ಬಿಲ್ಲು (ಸೇಲ್ಸ್ ಬಿಲ್ಲು) ಆಗಲೀ ಆಥವಾ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ನಮೂನೆ-೩೫ರ ಡೆಲಿವರಿ ನೋಟ್ (ಫಾರ್ಮ ೩೫ ಡೆಲಿವರಿ ನೋಟ್) ಇರಬೇಕು ಹಾಗೂ ಇಂತಹ ಬಿಲ್ ಆಥವಾ ಡೆಲಿವರಿ ನೋಟಿನ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಶೋಧನಾ ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಕಾನೂನು ಇದೆ. ಈ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸದಿದ್ದರೆ ಶೋಧನಾ ಠಾಣೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ದಂಡ ವಿಧಿಸಬಹುದು, ಒಂದು ಸಮಯ ಸರಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುವವರು ವರ್ತಕರಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ. ಅಂತಹವರನ್ನು ದಂಡಿಸಬಾರದೆಂಬ ಕ್ರಮವಿದೆ.

೩. ಸ್ವಂತ ಬೇಸಾಯದಿಂದ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ರೈತರು ಮಾರಾಟ ತೆರಿಗೆಯ 'ವರ್ತಕರು' (ಡೀಲರ್) ಎಂಬ ವಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ರೈತರು ತಾವು ಬೆಳೆದ ಮಾಲನ್ನು ಸಾಗಿಸುವಾಗ, ಅದು ಹಾಗೆಂದು ತೋರಿಸಲು ಆಯಾ ಊರಿನ ಗ್ರಾಮ ಲೆಕ್ಕಿಗರ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ ತೋರಿಸುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದಾಗ ಸಾಗಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾಲು ರೈತರ ದೆಂದು ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿ ಶೋಧನಾ ಠಾಣೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಂತಹ ಸರಕು ಸಾರಿಗೆ ವಾಹನವನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಹೋಗಲು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

೪. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಕಳ್ಳ ವರ್ತಕರು ತಾವೇ ರೈತರ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಮಾಲನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ತೆರಿಗೆ ತೆರುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ರೈತರ ಮಾಲೆಂಬ ಸಬೂಬು ಹೇಳಿ ಪಾರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ವಾಣಿಜ್ಯ ತೆರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆ : ಬ್ಯಾಡಗಿ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮುಂಬಾಯಿಗೆ ಒಣ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಆಂಧ್ರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ, ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಂದ ತಮಿಳುನಾಡಿಗೆ ಹತ್ತಿ, ಬಿಜಾಪುರ ಹಾಗೂ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬು, ಬೀದರ್ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

೫. ಆದ್ದರಿಂದ ಶೋಧನಾ ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಸರಕಿನ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಕಂಡು ಬಂದಲ್ಲಿ ಅದು ರೈತರದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರವಾದ ಪ್ರಮಾಣ ಹಾಗೂ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ವಿನಾ ಮಾರಾಟಕರ ಶೋಧನಾ ಠಾಣೆಗಳಿಗೂ ಹಾಗೂ ರೈತರಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧ ಬೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸಲ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವರ್ತಕರು ಇಂತಹ ಜಾಗರೂಕ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಲು ರೈತರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ವಿನಾ ಕಾರಣ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಳಿ ರಾಜ್ಯ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಥಳದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ ವುದು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಮನೋರಮ ಮಧ್ವರಾಜ್.—ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ಬಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಮುಳ್ಳಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತಂತೆ ಅನುಭವ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಥಳದ ಏರ್ಪಾಡು ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲ ಕುಚೋದ್ಯವನ್ನು ಸಂಗಿಕೊಂಡು ಪಯಣಿಸಬೇಕು. ದುಡಿಯುವ ಮಹಿಳೆಯರಂತೂ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟರೂ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಜೊತೆಗೆ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹೊಗೆ ಉಗುಳುವ ಧೂಮಪಾನಿಗಳ ಗೋಳು ಧೂಮಪಾನ ನಿಷೇಧದ ನಾಮಫಲಕ ಬರೀ ಕಾನೂನಿನ ಪುಸ್ತಕದ ಪಾಲನೆಗೆ ಇರುವಂಥಾದ್ದು ಹೊರತು, ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಆಚರಣೆಗಲ್ಲ. ಬಿ.ಟಿ.ಎಸ್. ಬಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಥಳ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆಂದು ಕಾದಿಸುವ ಬೋರ್ಡು ಇದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಥಳದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೇಕೆ ಈ ಗೋಳು? ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಕಷ್ಟ ತಪ್ಪಿಸಿ, ಪುಣ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಸಾರಿಗೆ ಸಚಿವರನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಪಿ. ಜಿ. ಆರ್. ಸಿಂಧ್ಯ (ಸಾರಿಗೆ ಸಚಿವರು). —ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಈ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕೆಳಕಂ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

The Karnataka State Road Transport Corporation has reserved three rows of seats totalling nine seats in its Ordinary Mofussil Services and about 8 seats in the City buses for the use of Lady passengers. Besides these exclusive seats, the lady passengers also have the option of occupying other General Seats.

In case of Deluxe, Semi-Deluxe and Express Services (in most of the cases), although exclusive seats have not been earmarked, such of the lady passengers who in rare cases travel alone are accommodated together as far as possible. It is found that in most of the cases, the lady passengers travel with other male members of the family and occupy general seats.

In City Services, the lady passengers not only occupy the seats earmarked for ladies but also occupy other general seats particularly during office hours. Only when the seats earmarked for ladies are not occupied by them or remain vacant in the absence of adequate number of lady passengers, in such cases the other male passengers occupy these seats. At intermediate points when lady passengers enter the buses, some times these male passengers refuse to give way to them despite requests from the crew of the buses.

With regard to smoking, it is restricted in Stage Carriages under Sub-Rule (5) (b) (iv) of Rule 166 which reads as under.

> "No passenger or person using or intending to use a Stage Carriage should.–
> smoke when a notice prohibiting smoking is exhibited in the vehicle."

The KSRTC has exhibited such notices in its buses. Whenevet the passengers resort to smoking, the conductor requests them no to smoke. This request is heeded in many cases, but in a few cases ignored. The KSRTC, however, has not taken recourse to any action against them under the provision of the sub-rule as it will cause inconvenience to a majority of the commuters while the bus is held up at Police Stations for loding complaints and interrogation thereafter. The crew have again been instructed to request the passengers not to smoke and also to vacate the seats earmarked for ladies in these services in their favour.